

Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.

ANALÝZA A PODPORA ROZVOJE KOMPETENCÍ DĚTÍ V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a
motivaci dětí

Sp. značka:	404-040/2020
ID projektu:	TL03000213
Manažer projektu:	PhDr. Barbora Loudová Stralczynská, Ph.D.
Autorský tým:	Bc. Jakub Hrnčířík Bc. David Vancl, DiS. doc. RNDr. Mgr. Petr A. Skřehot, Ph.D., MSc.
Datum:	7. 10. 2020
Verze:	1

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

Anotace

Tento dokument shrnuje výstupy provedené rešerše odborných materiálů zaměřených týkajících se problematiky podpory rozvoje kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví za využití videa a filmu. S ohledem na specifické zadání tohoto dílčího úkolu projektu LAGRIS, bylo čerpáno především z českých zdrojů.

Obsah

Anotace.....	2
1. Televizní tvorba.....	4
1.1. Možnosti televize.....	4
1.2. Děti a televize.....	4
1.3. Využití televize ve vyučování.....	5
1.4. Televize a výchova.....	6
1.5. Televizní pořad coby prostředek výuky.....	7
1.6. Vztah dětského duševního zrání a „zacházení“ s televizní obrazovkou.....	8
1.7. Vliv televize na dítě.....	10
2. Vzdělávací videofilmy.....	13
2.1. Možnosti využití videofilmů pro obohacení výuky.....	13
2.2. Dokumentární a historické filmy.....	14
2.3. Charakteristika televize a videa jako prostředku vzdělávání.....	14
2.4. Zásady využívání televize a videa jako vzdělávacího prostředku.....	16
3. Literatura.....	18

1. Televizní tvorba

1.1. Možnosti televize

Televizi zařazujeme mezi audiovizuální média, to znamená, že nám poskytují zároveň obraz i zvuk. Síla média televize spočívá v jeho každodenní přítomnosti na základě jednoduché dostupnosti (četné vybavení domácností televizory), přitažlivosti a různých funkcí (zábava, pestrost, informace,) a tím je pro nás atraktivní. Její přitažlivost tkví v tom, že sledování barevného filmu je mnohem pohodlnější a méně namáhavé než si příběh přečíst v knížce.

Dvanáctiletí až devatenáctiletí vidí roli televize v tom, že tráví večer společně s rodiči nebo v tom, že jim pomáhá zbavit se nudy, odreagovat se od starostí či problémů. Zároveň toto médium zajišťuje rozptýlení a zábavu. V roce 2004 se prováděl mezi žáky vybrané základní školy výzkum, který se týkal jejich vztahu k televizi. Ke konci hodiny se provedl s žáky rozhovor a padla otázka, co je vede k tomu, že zapnou televizi. Mezi nejčastějšími odpovědi se vyskytovalo. z nudy; ze zvyku; aby nebylo ticho; dávají zajímavý pořad nebo oblíbený pořad s oblíbeným hrdinou; chtějí si odpočinout (při doplňující otázce, zda si skutečně odpočinou, se shodovali v tom, že ne a většinou u toho usnou). Až v 9. ročnících se důvodem stal zdroj informací z domova a ze světa. [1]

1.2. Děti a televize

Hromadně sdělovací prostředky a nejvíce televize mohou významnou měrou formovat vědění, myšlení, prožívání i jednání svých konzumentů. Nejvíce ohrožené jsou děti. Proto na ně zákon myslí a od šesté hodiny ranní až po 22 hodinu se na obrazovce nesmí objevit nic, co by mohlo ohrozit mravní nebo duševní vývoj dětí a mládeže. Ale každý ví, že se i během dne na obrazovce odehrávají scény, z kterých občas běhá mráz po zádech a nic se neděje, protože je to ještě v souladu se zákonem.

Zodpovědní rodiče by měli pro zdravý vývoj svých dětí zajistit, aby se dívaly jen na to, co jim prospívá. Z toho pak plyne, že se samy děti učí správně si vybírat pořady, které jsou vhodné a nejsou pro ně ztrátou času. A posledním bodem je vedení dětí ke kritickému a inteligentnímu diváctví. Kritický odstup zeslabuje škodlivé působení některých pořadů a děti se nenechají ve větší míře ovlivnit tím, co na obrazovce vidí.

Děti neusedají poprvé k televizi až v sedmé nebo osmé třídě, nýbrž jsou s ní v permanentním kontaktu již od narození. S většinou médií se setkávají v rodině a zde si také osvojují základní konzumační návyky, které později vykazují značnou stálost. Proto jsou rodiče nejdůležitějšími modely, kontrolory a mediátory dětského užívání médií.

Někteří z nás, a není jich mnoho, řeší situaci tím, že doma televizor vůbec nemají. Neměli bychom asi televizi úplně zatratit, ale naučit se s ní žít, aby z nás nedělala své otroky. Vědci radí nezbavovat se svých přijímačů, ani osobních počítačů, ale věnovat více pozornosti sobě a svým dětem. Seznámení s televizí by se mělo stát součástí výchovy dítěte. Pokud dítě nemá vůbec

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

možnost sledovat televizi, je to pro jeho vývoj nebezpečné, protože mu chybí vědomost a zkušenost o významné součásti světa, do něhož vstupuje. Ještě více než u dospělých je televizní pořad častým tématem debat v dětském kolektivu a ze zkušenosti je známo, že je tomu tak už v mateřských školách. Pokud dítě nezná žádný z pořadů, o němž se baví spolužáci, hrozí mu pocit méněcennosti. Neznamená to, že musí sledovat vše, ale musí mít možnost zapojit se alespoň někdy.

Někteří využívají televizi jako kulisu k nějaké činnosti. Někdo říká, že je to špatné. Problémem je nejspíš to, že někteří z nás nakonec musí rozkoukaný pořad vidět až dokonce, přestože to předtím neměli v plánu. Měli bychom se s dětmi dohodnout, na jaké pořady se smějí během týdne dívat. Děti se tak učí plánovat, vybírat si a vychutnat si ten svůj pořad, než aby jen sledovaly nepřetržitý proud pořadů.

Pokud nás pořad zklame, neměli bychom váhat a ztrácet čas, je dobré televizi hned vypnout. Když zjistíme, že to, co děti sledují, nemá hlavu ani patu, tak bychom měli být neústupní. Dítě se na nás asi bude zlobit, proto mu svůj postoj musíme vysvětlit. Ale ne s křikem a direktivním zákazem, ale laskavě a popřípadě s ním začít dělat jinou činnost, aby ho naše rozhodnutí tolik nemrzelo. U většiny rodičů hraje velkou roli nedostatek času, a tak raději nechají svou ratolest sedět před televizí hlavně proto, že nezlobí.

1.3. Využití televize ve vyučování

Patrným důsledkem expanze audiovizuálních médií je skutečnost, že písmo a psaný text ztrácí svoji dominanci a je vytlačován zvukem a obrazem. Otázka, jak by měla televize přispět ke zlepšení výuky, byla řešena v 60. a 70. letech minulého století. Předpokládalo se, že televize přispěje ke zkvalitnění, nebo také intenzifikaci vyučování. Školy zavedly novou technologii a mnoho lidí si myslelo, že by mohla znamenat převrat ve vzdělávání. První možností bylo vysílání celých televizních hodin, které svou strukturou napodobovaly běžné vyučovací hodiny. Profesory bylo možno zaznamenávat pro pozdější předvádění na televizní obrazovce. Na mnoha vysokých školách byly instalovány televizory tak, že na ně bylo vidět ze všech částí místnosti. Předpokládalo se, že hodiny již nebudou záležitostí vyučujícího, tabule a kusu křídly.

Učitelé byli ve třídách nahrazeni asistenty, kteří měli pouze dozorčí a organizační funkci. [6] Tím vznikala nová funkce pedagoga, tzv. televizní učitel, který měl úlohu pomocníka. Učitelé začali postupně oceňovat až přeceňovat úlohu televize ve vyučování. Televize je osvobodila od mnohých úkolů spojených s přípravou na hodinu. Také našla uplatnění ve výuce předmětů, v kterých byl nedostatek kvalifikovaných učitelů, jako byla například matematika, fyzika, předměty estetické výchovy. Učitelé dostávali brožurku o plánovaných programech, které bude televize vysílat na celý školní rok. [3] Je třeba říct, že to takhle nikdy nefungovalo. Studenti se i nadále dožadovali toho, aby před sebou měli živého člověka. I nudný člověk je lepší než televizor. Druhou možností, která byla rozvíjena i v tehdejší Československu, bylo vytváření kratších výukových sekvencí, jež byly začleňovány do klasické vyučovací hodiny (Televizní vysílání pro školy). [6]

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

Učitel měl poněkud ustoupit do pozadí, ale jen pro moment televizního vysílání, avšak bylo stále do značné míry na něm, jak dokáže televizní pořad v další práci s dětmi zhodnotit. Televize měla žákovi přiblížit skutečnost, která je mu v procesu učení nepřístupná, měla vzbudit zájem o předmět, poznání, rozvíjet vnímavost, aktivitu, představitivost a myšlení. Ve skutečnosti se ale tato vize nikdy nenaplnila a od modelu televizního vysílání pro školy bylo postupně zcela upuštěno.

Velká budoucnost se televizi nicméně přičítala v oblasti celoživotního vzdělávání dospělých a předpokládalo se, že žáci, zvyklí ze školy na výukovou televizi, budou edukativních služeb tohoto média používat i po absolvování školní docházky. I v této rovině byla vzdělávací funkce televize přeceněna. Již v dobových výzkumech se objevuje poznatek, že děti mají často tendenci chápat televizi spíše jako prostředek k zábavě a nikoli k učení.

Podobná situace nastala v roce 2020, kdy v důsledku epidemie COVID-19 byly zavřeny školy a děti se museli poprvé v historii začít učit distančně. Za tímto účelem byl Českou televizí vytvořen program Učitelka. Poznatky o efektivitě takto realizovaného vyučování ovšem nejsou ještě k dispozici.

1.4. Televize a výchova

Pro mládež orientovanou na školu hraje televize malou roli, pro ty, kteří jsou ve škole méně úspěšní, je sledování televize důležitou, sociálně zaměřenou aktivitou. I to se potvrdilo z výzkumného šetření v roce 2004. Z dotazníků jsem bylo zjištěno, že žáci z nižších tříd a ti, kteří ve svém volném čase nenavštěvují žádný zájmový kroužek, preferují televizi před ostatními činnostmi. U rodičů, kteří své děti zaměstnají a nenechají sledovat všechno, co televize nabízí, vidí děti smysl života v jiných činnostech než jen vysedávání u obrazovky. [1]

Také konzumace vizuálních médií vytlačuje čtení z dětského denního rozvrhu, což bylo opakovaně potvrzeno. Ve výzkumu na otázku, zda si raději zapnou televizi a podívají se na svůj oblíbený film, nebo si příběh raději přečtou v knížce, odpovědělo většina dotázaných, že ho raději zhlédnou v televizi. Při následném rozhovoru bylo zjištěno, že film je mnohem pohodlnější a přečtení knihy trvá moc dlouho. Naopak příznivci literatury oponovali tím, že si představují, jak děj probíhá a nejsou svazováni televizním zpracováním, které jim daný příběh předkládají jako hotovou věc. [1]

Samozřejmě, že ne všechny pořady jsou pro děti a mládež škodlivé. Jiný okruh zkoumání mediálních účinků představuje šetření jejich vlivu na akademické schopnosti dětí. Daří se prokázat pozitivní vliv dětských edukativních pořadů. Studie realizovaná v první polovině 90. let prokázala pozitivní vztah mezi předškolním sledováním edukativních televizních programů a úspěšností na střední škole. Také se dětem, které takové pořady sledovaly, zlepšila slovní zásoba. [8]

1.5. Televizní pořad coby prostředek výuky

Televizní pořad obsahující didaktickou intencí, zaměřený na konkrétní skupinu posluchačů je stále častěji využívaný výukový nástroj. Zpracovává vizuálně auditivním způsobem učivo pro daný typ a ročník výchovně vzdělávací instituce. [2] Za výukový film můžeme označit takové filmy, které z hlediska obsahu, struktury, metod zpracování i délky odpovídají pedagogicko-didaktickým zásadám, a proto mohou být součástí výchovně-vzdělávacího procesu ve škole. [5] Již v roce 1905 se film pokusně využíval na Vysoké škole báňské v Ostravě. Ve třicátých letech byla ve Zlíně bohatá filmotéka, která zabezpečovala půjčování filmů po celé ČSR. V této době vznikala řada filmů určených školám, které měly vysokou úroveň. V roce 1938 bylo schváleno 82 filmů pro využití ve školství. V roce 1964 převzala ČST tvorbu výukových pořadů. Od svého založení odvysílala několik tisíc výukových pořadů různého typu i kvality a jejich didaktická využitelnost se různila. Také názory na to, jaké kvality by měl výukový pořad splňovat, se značně rozcházely. V počátcích televize bylo preferováno především umělecko – estetické zpracování. Tento přístup byl postupně nahrazován jednoduchými, obsahově racionálními přístupy a otázky estetických skutečností ve výukových televizních pořadech bývaly často podceňovány. Otázky učebního obsahu nelze v těchto pořadech oddělovat od otázek estetických, morálních, světonázorových či filozofických. Estetická skutečnost není přívazkem, ale svou formou a obsahem může naopak zpřístupnit či oživit náročné učivo. [2] Také může hrát pozitivní roli ve fázi fixace, vybavování a aplikaci naučených poznatků. Právě emocionální náboj může způsobit, že zážitek z filmu bude hlubší a bude působit delší čas. [5] Dále se po výukovém filmu požaduje výchovná složka, která se aktivně uplatňuje při formování názorů žáků, jejich osobních vlastností a má vliv na tvorbu jejich mravních zásad, postojů a činů. Samozřejmě se u pořadů tohoto typu předpokládá, že rozvinutí výchovné problematiky bude realizováno učitelem mimo vlastní prezentaci pořadu. Proč využívat film ve výuce? Film při výuce šetří čas. Dlouhotrvající děj se může koncentrovat na malý časový úsek. Například filmová exkurze za 10 až 15 minut umožní poznat mnohem více než prohlídka, která by trvala celý vyučovací den. Ukáže i to, co zůstává běžnému člověku skryto. Film může věrně zobrazit skutečnost v pohybu, předvést neviditelné, zvětšit malé, přiblížit vzdálené, zrychlit pomalé, nebo naopak zpomalit rychlé. V této souvislosti je zapotřebí upozornit na film Microcosmos, kde můžeme všechny tyto výhody filmu zaznamenat. [1]

Mezi další výukové pořady, které jsou prospěšné pro další vývoj a vzdělání dětí, radíme miniseriály francouzských autorů s názvy Byl jednou jeden život, Byl jednou jeden člověk a Byl jednou jeden objevitel. [1] V prvním se děti kreslenou a názornou formou učí o svém těle, jak se k němu chovat a jak nám tělo funguje. Tento pořad může v mnoha směrech pomoci i starším studentům. Na druhém stupni základní školy bývá občas výklad v předmětu Biologie člověka málo názorný. Ze suchého odrecitování učebnice si ne každý dokáže představit složité procesy v lidském organismu. Ale ve chvíli, kdy toto uvidí, navíc v zábavné kreslené formě, obvykle je vše hned jasné. Druhé dva pořady jsou věnovány historii a vývoji. Jednotlivé díly jsou délkou přizpůsobeny dětem, které jsou schopny vnímat po omezenou dobu.

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

V ČR se na vysílání pro děti zaměřuje program ČT D, který nabízí mnoho pořadů zaměřených na vzdělání. Pro příklad Angličtina pro nejmenší, Epizody z historie, O češtině, Svět zázraků, Věda je zábava, Zázračná planeta a mnoho dalších. Ti, kteří mají přístup ke kabelové televizi nebo satelitu mohou využívat kanálů, které jsou zaměřeny pouze na jednu oblast. Například Animal planet, National geographic, které využijí učitelé přírodopisu, popřípadě zeměpisu, nebo Viasat history pro vyučující dějepisu. Žáci tak mohou prostřednictvím televize navštívit místa, na která nemají reálnou šanci se dostat. Televize může zprostředkovat setkání s vědci a umělci celého světa, zprostředkovat setkání s rodilými mluvčími, s nimiž mohou poznávat taje cizích jazyků. Učitelé by měli vědět, co jejich žáci sledují a hovořit o tom, co viděli. Napomáháme tak rozvoji jejich jazykových schopností a podporujeme kritičnost. [1]. Při ranním rozhovoru s dětmi v MŠ padla otázka, co v poslední době viděli pěkného v televizi, popřípadě o čem byl večerníček minulý den. Někdy se rozvinula mezi předškoláky zajímavá debata, došlo k upřesnění toho, co viděli nebo dokonce k pochopení určité části pohádky či pořadu. [1]

1.6. Vztah dětského duševního zrání a „zacházení“ s televizní obrazovkou

Děti různého věku - tříleté, šestileté nebo dvanáctileté interpretují mediální obsahy odlišným způsobem. Je tedy zřejmé, že pro samotné vnímání televizních obsahů a videa, jsou věk a související vývojové aspekty dítěte rozhodující. Podle Vlastníka začíná dítě chápat smysl a obsah pozorovaného dění na obrazovce už od třicátého měsíce svého života. Mnoho dětí v tomto věku má již svůj oblíbený pořad, seriál, film nebo pohádku, což se mimo jiné také projevuje opakováním dialogů pohádkových postav nebo reklamních sloganů. [29] Suchý tuto hranici do jisté míry potvrzuje a uvádí, že o samotném využívání médií je možné uvažovat od 3. roku života dítěte - tedy od zrození „psychologického já“. [23]

Dítě staré 3 roky dosahuje dle Piageta předoperačního stádia, pro které je charakteristické krom rozmachu řečových aktivit také názorné myšlení a vyznačuje se znaky, jako jsou např. egocentričnost, imitační chování, tranzitivní úsudek, magičnost, koncentrace na jeden znak a vazba na přítomnost. [28] Předoperační stádium je spjato s 2. až 7. rokem života dítěte a podle Suchého se právě v tomto věkovém rozmezí může nejčastěji objevit nápodoba postav i aktivit v pozorovaném mediálním obsahu, a to převážně v případě, vystupuje-li televize nebo monitor počítače v rodině jako „třetí dospělý“. Děti, které se pravidelně setkávají se scénami obsahující agresivní prvky, mohou tyto scény napodobovat nebo se identifikovat s postavou, jež násilí páchá. Suchý dále uvádí, že děti ve věku od 3 do 5 let nejsou schopny rozpoznat hranici mezi fikcí a realitou, a to ani v přítomnosti dospělého. [23] „Dítě svůj svět neredukuje na smyslově či rozumově uchopitelnou realitu, ale začleňuje do něj i imaginární svět pohádkových bytostí, fantazií, snů. Svět dítěte je světem možného.“ [11]

Také Blažek uvádí, že dítě zhruba od 3 do 6 let bezmezně věří tomu, co vidí na obrazovce. Postavy a herci z oblíbených pořadů se tak stávají pro dětského diváka přirozenou autoritou. To, co říká Dáda, je pravda, protože je to Dáda a Dáda má vždy pravdu. Dítě nedokáže připustit omylnost svého idolu či oblíbené postavy a jejich slova i informace získané z daného pořadu pro

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

dítě znamenají subjektivní jistotu. Rozpoznat jednání postav a označit kreslené postavy za neoprávněné dokáže dítě okolo 5. roku života. Postavy jsou dětmi ve věku 5 let často vnímané v opozicích např. „hodný - zlý“, protože takto starý divák stále ještě nedokáže odhalit motivy jednání, které vedou postavičky k danému činu. [10]

Dalším znakem sledování televizních obsahů dětmi ve věku od 3 do 6 let je zaměření se převážně na jednotlivosti. Jinými slovy, takto staré děti zatím ještě nedokáží popsat děj daného filmu, ale umí věrně reprodukovat detaily a jednotlivé scény. Do popisu těchto scén však děti často vkládají své zážitky a mísí je se svými zkušenostmi. To je i do jisté míry dáno schopností soustředit se na obsah mediálního příběhu nebo daného programu. Pozornost dětí předškolního věku je krátkodobá a děti si během sledování svých oblíbených pořadů hrají nebo pobíhají po místnosti. [23]

Chronologicky zařadit scény dětský divák dokáže zhruba mezi 6. až 8. rokem života, ale děj pro něj stále ještě není prioritní – dítě v tomto věku se nedokáže nechat plně strhnout dějem. Pro šestileté dítě je sledování televize zábavou, při níž zapomíná na okolí a čas. Televizní obrazovka slibuje dítěti mladšího školního věku zahnání chvíle nudy a rozptýlení. Od 6 let mají také děti potřebu sdílet své televizní zážitky na televizní obrazovce, předávat je dál a podělit se o ně s ostatními. Proto je dobré, sleduje-li televizi rodič nebo jiný dospělý s dítětem, tím se může výrazně snížit možnost negativního vlivu mediálních obsahů na dítě. Pokud má dítě ve svém okolí citové zázemí, uplatňuje na jedné straně obranné mechanismy, na druhé ale také vcítění a soucítění. [23]

Chvilu, kdy dítě zapomíná díky sledování mediálních příběhů na své okolí a zahání nudu, nazývá Blažek jako FLOW neboli proud. Tento druh prožitku se vyznačuje např. tím, že dítě nereaguje při sledování televize na oslovení a jeho mimika, gesta a poznámky jsou jasnou známkou jeho účasti na ději. Můžeme pozorovat široce rozevřená ústa a oči, kousání do rtů, mnutí rukou. Tyto projevy zároveň slouží, jako mechanismy, díky nimž si dítě udržuje od sledovaného pořadu či videa odstup. [10]

Schopnost porozumět ději a rozlišit hlavní dějovou linii od vedlejší je plně rozvinuta zhruba mezi 9. – 10. rokem dítěte a takto staří diváci také dokáží rozlišit fikci od toho, co je možné v reálném životě. To znamená, že zhruba mezi 9. – 10. rokem již dítě dokáže pochopit, proč animované figurky na obrazovce mohou tolikrát zemřít a obživnout na rozdíl od nás lidí. Dokáží tedy rozpoznat žánry pracující s realitou od žánrů fiktivních. Tuto schopnost nazýváme rozlišováním různých typů realismů. [23]

Podle Svobody je od 10 let zájem o televizi a její obsah řízen zájmem o poznání světa kolem nás. Děti stále lépe chápou formální, dramaturgické a obsahové charakteristiky televizních programů - vnímají dialogy i estetiku obrazu a chápou humor. Ve středu zájmu dětí tohoto věku jsou filmové postavy a jejich jednání, v němž často hledají vzory pro vypořádávání se s vlastním životem. [24]

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

Teprve od 11. roku svého života dítě dosahuje dle Piageta stádia formálních operací a je již tedy schopno pracovat s abstraktními pojmy a hledat alternativní řešení různých situací. [28] Dítě ve věku 11 let umí myšlenkově zvládat vztahy druhého řádu – myslí o myšlení, dělá soudy o soudech a dokáže se vcítit do druhých. Díky těmto schopnostem již dokáže vystihnout podstatu příběhu a tato schopnost se společně se schopností distancovat se od daného pořadu formuje v průběhu jeho celého dospívání. Podle Suchého je také dítě ve věku 9 - 14 let silně závislé na kolektivu a jeho mínění. Dětské diváky si často navzájem vypráví své filmové zážitky a jejich společenský status narůstá, jestliže mají zkušenost s filmy, které mají ostatní zakázané. Svým vyprávěním a řečmi se snaží náctiletí šokovat nejen své vrstevníky, ale také dospělé. U náctiletých sledování televizních pořadů a videa hraje významnou roli při budování sociální sítě. Dítě ve věku od 9 do 13 let je silně závislé na názoru svých vrstevníků a kolektivu, kterého je jedinec součástí, a proto je nebezpečné znemožnit mu sledovat pořady, na které se dívají jeho vrstevníci. Dítě by mohlo zažívat pocity méněcennosti a cítit se být vyloučeno z kolektivu. [23]

V souvislosti s věkovým vývojem a rozvojem kognitivních schopností se zákonitě mění i vkus a zájmy dětského diváka. Podle ÚIV děti předškolního věku nejčastěji vyhledávají pořady, u kterých se mohou něco naučit, nebo animované filmy a pohádky, které pro ně představují svět zábavy a dobrodružství. Od 6 let se děti začínají zajímat o své pohlaví. Chlapci v tomto věku začínají vyhledávat akční a dobrodružné pořady s mužskými hrdiny a dívky naopak sledují filmy a pořady, kde hraje důležitou roli rodina a zvířata. Asi od 12 let začínají dětské diváky upřednostňovat pořady o lásce a mládeži. Chlapci ovšem při sledování pořadů s milostnou tematikou začínají skrývat své citové zážitky, a to především v přítomnosti dívek. Dívky se oproti tomu stydí méně, více vyhledávají rady a vysvětlení dospělých, díky čemuž dokáží rychleji zapnout obranné mechanismy. Podle ÚIV však děti každého věku rády sledují pořady určené dospělým. [26]

Na otázku, na co se děti rády dívají, však není podle Vlastníka možné tak jednoznačně odpovědět. Divácké preference se nemění pouze s věkem, ale závisí také na pohlaví dítěte, jeho individuálních preferencích, zájmech a také na dosavadních zkušenostech se sledováním televize a videa. [29] Suchý v této souvislosti uvádí, že „jakékoliv snahy o vymezení oblíbených či naopak neoblíbených typů pořadů musí selhat, uvědomíme-li si, že přirozená dětská zvědavost, televizní vkus rodičů, vyprávění spolužáků i chuť zakázaného ovoce vedou k tomu, že dítě je schopno konzumovat téměř jakýkoliv mediální obsah v jakémkoliv věku. Faktory, které vedou děti ke sledování určitého typu pořadů, jsou tak do velké míry náhodné“ [23]

1.7. Vliv televize na dítě

Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu i na kvalitu života vůbec. Na základě poznatků vývojové psychologie je možné vymezit diváckou skupinu, na kterou má sledování mediálních obsahů největší vliv. Touto skupinou jsou dle Suchého pravděpodobně děti do 12 let a diváky spadající do této skupiny můžeme také označit jako skupinu rizikovou. [23]

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

Televizním stanicím je kladeno za vinu, že se podílejí na procesech, které velká část veřejnosti považuje za morálně devastující. Je však nutné mít na paměti, že vliv mediálních obsahů na dětského diváka nemusí být nutně pouze negativní. Za určitých podmínek může sledování televizních pořadů a videa naopak děti rozvíjet a působit kladně na jejich vývoj. Nicméně pozitivní vliv mediálních obsahů není automatický, je výsledkem působení mediální výchovy i výchovy k diváctví, na které se podílejí škola, učitel i rodiče a předpokládá určitou kvalitu mediálních obsahů a produktů. Současná doba nabízí díky nové technice putování po informační dálnici, která nemusí mít nikdy konce, lidstvo se stává systémem navzájem propojených částí a média od televize po počítač nabízí svým příznivcům jedno z největších dobrodružství. Umí-li se dětský divák proktestit širokou nabídkou a nalézt pořady, videa a filmy příznivé pro jeho vývoj, umí-li kriticky nahlížet na informace, jež mu jsou předávány, sleduje-li dané mediální obsahy cíleně a hovoří o jejich obsahu s rodiči nebo ve škole, má na něj sledování videa a televize bezesporu pozitivní vliv. [15]

Tuto teorii potvrzuje i web Děti a média, který uvádí, že televizní pořady a videa nemohou mít na dítě špatný vliv, má-li dítě zkušenosti z reálného života, je-li s ním o pořadech diskutováno a je-li mu včas vysvětleno vše, čemu nerozumí, nežli se poučí z nevhodných zdrojů. [14]

Hlavní výhodou televize a videa je snadný přístup k informacím a poznatkům. Třešničkou na dortu je, že toto rozšiřování poznatků probíhá především nenásilnou a zábavnou formou. Dětské diváci mohou velmi snadno díky televizi a videu „navštívit“ historii, exotické krajiny, vesmír či hlubiny oceánů, a z těchto „návštěv“ získávat nové poznatky. Děti také mohou sledovat pořady, jež korespondují s jejich věkem. Předškoláci se tak učí říkankám a děti školního věku sledují pořady, které korespondují s probíraným učivem. [27]

Pozitivní vliv televize a videa ale netkví pouze v možnosti získávat cenné informace. Televize také kladně působí na děti v oblasti pochopení mezilidských vztahů. Helus uvádí, že nejčastěji je kladný vliv televize a videa zjišťován v chápání významu mezilidské tolerance, budování úcty k životnímu prostředí a planetě Zemi, akceptování rovnosti pohlaví a pěstování kladného vztahu nejen k lidským bytostem, ale také ke zvířatům a rostlinám. [15]

Podle Blažka má televize a video také do jisté míry pozitivní vliv na rozvoj řeči dítěte a to zejména v předškolním věku. Dítě si díky televizi upevňuje význam slov, se kterými se již setkalo v minulosti a jejichž smysl zná. V mnoha případech se však dítě předškolního věku při sledování televize a videa setká se slovy, jejichž smysl a význam nezná. V tomto případě dítě slovo nejčastěji zapomene nebo je bezesmyslu opakuje a neumí je použít v kontextu. Právě proto Blažek upozorňuje, že řeč je rozvíjena především díky komunikaci s rodiči a podstatně menší měrou se na jejím rozvoji podílí média a jejich obsahy. [10]

Další pozitivní vliv televize a videa můžeme spatřovat v jejich schopnosti inspirovat nás. Televize, film i video nabízí podněty o přemýšlení o světě, nabízejí nám vzory i možnosti řešení různých situací. Televizní vysílání se také podílí na podobě každodenního života, vytváří dětem představu o časové posloupnosti a určuje rytmus jejich dne např. snídaně, pohádka, škola, úkoly, planeta YÓ, hraní, Večerníček, večere, spánek. [16]

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

K názoru, že televize a video děti z velké části vzdělává a vychovává, se přiklání i autority západního světa. Postoje českých kapacit se naopak snaží spíše hýbat veřejným míněním a ukazují společnosti některé problémy spojené s užíváním televize a videa. Televize a video působí českým autoritám starosti především díky sklonu předvádět život nerealistickým způsobem, prezentaci agrese a násilí jako každodenního a běžného jevu, snadnému přístupu k pornografickým obsahům, vlivu reklamy a tlaku konzumního životního stylu. [15] Mašek také mezi jednotlivými nevýhodami televize a videa zmiňuje absenci lidské vzájemnosti a omezenou možnost interakce. [27]

Podle webu Děti a média jedním z hlavních důvodů, proč televize a video působí tolika psychologům a pedagogům starosti, je skutečnost, že od svého diváka nic nevyžadují. K tomu, abychom se u televizní obrazovky či monitoru počítače bavili, nepotřebujeme myslet ani mluvit, což je v rozporu s teorií aktivního učení. [13]

S tímto názorem nesouhlasí Jirák a Mičienka, kteří uvádí, že dítě je sice divákem pasivním, ale na druhou stranu se může samo aktivně rozhodnout, jaký pořad upřednostní před ostatními. Dítě si může samo vybírat pořady nebo diskutovat o jejich výběru s rodiči i učitelem, díky čemuž se učí kritickému myšlení a jiným kompetencím umožňujícím užívat média ke svému prospěchu. [16] Jednotlivé skupiny dětských diváků jsou diváky velmi vyspělými a s mediálním sdělením dokáží nakládat poučně a aktivně. [16]

Také Kořátková uvádí, že příběhy v mediální podobě mohou děti rozvíjet, byť odlišným způsobem, nežli je tomu u např. u příběhů literárních. Hlavní problém televize a videa spatřuje Kořátková ve skutečnosti, že většina příběhů v mediální podobě je ztvárněna způsobem aktivující pozornost dětského diváka na maximum. Tedy jinými slovy, většina mediálních příběhů obsahuje velké množství stimulů, jež zajistí upoutání dítěte před obrazovkou. Tyto stimuly mohou být jak verbální (dialogy, křik aj.) tak i neverbální (hudba, přehrávání, zveličování, barevnost aj.). Další nevýhodu spatřuje Kořátková v obrazu, který je prostřednictvím mediálního příběhu dítěti předáván. Pokud si dítě příběh čte nebo je mu předčítán, vytváří si vizuální obraz samo, a to na základě své vyspělosti, zkušeností, zážitků a fantazii. V případě příběhů mediálních je dítěti předložen obraz, jenž je představou někoho jiného. Tento obraz je často v rozporu se zkušenostmi dětského diváka, díky čemuž jsou vizuální vjemy velmi silné. Dítě se tak může velmi rychle identifikovat s postavou, akcí či vlastnostmi postav. Prožitky a zkušenosti nabyté díky mediálním příběhům se odráží v dětské hře. Děti se snaží hrou ventilovat akci prožitou skrz obrazovku a přiblížit svým hrdinům a idolům. [19]

Helus spojuje nežádoucí vliv televize a videa s pojmy karikované dětství a dezorientace v sobě samém. Díky příběhům v mediální podobě může docházet k masové nápodobě televizních hrdinů a idolů dětmi. Existuje mnoho populárních dětských seriálů např. typu Hanna Montana, které ukazují dítě jako „drzého šaška, jež se pitvoří a je samolibý“. Dětský divák velmi snadno tuto roli přijímá a identifikuje se s ní. Dítě nabyde dojmu, že dospělí jeho roli rozumí a chápe ji, tak jako dospělí na obrazovce chápou televizního hrdinu. Dochází tak nejen ke konfliktu mezi dospělými a dětmi, ale také k dezorientaci dítěte v sobě samém. Další nebezpečí, které Helus spatřuje v souvislosti s televizním vysíláním, je skutečnost, že díky televizi a médiím obecně

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

narůstá kritické ladění vůči škole, jenž přímo či nepřímo televizní pořady posilují. Proti škole se vytváří negativně sdílený stereotyp překrývající její kvality. [15]

Dopad televize a videa na děti a mladistvé závisí převážně na schopnosti dětských diváků umět si správně vybrat v televizním programu. To se děti nenaučí samy od sebe. Tato schopnost je výsledkem výchovného působení rodiny a školy. Pokud tyto výchovné a vzdělávací instituce rezignují v oblasti médií na svoji funkci, stávají se děti diváky a mediálními konzumenty bez ochranné slupky. Odborníci se zabývají celou řadou témat souvisejících se vztahem dětí a audiovizuálních obsahů a na otázku, zda tyto obsahy mají na dětské diváky negativní nebo naopak pozitivní vliv, odpovídají různými způsoby. Většinou se však shodují v názoru, tento vliv nejde zkoumat odděleně bez zahrnutí dalších socializačních činitelů – školy, rodiny, vrstevníků a prostředí, v němž dítě vyrůstá. [17]

2. Vzdělávací videofilmy

2.1. Možnosti využití videofilmů pro obohacení výuky

Informace vstupují do lidského mozku následujícím způsobem: 87 % očima, 9 % ušima, 4 % jinými smysly. Je proto žádoucí předkládat informace vizuálně. Podle Pettyho jsou vizuální pomůcky (tedy i video) nástroji, které obohacují výuku a obecně mají následující výhody:

- upoutávají pozornost
- přinášejí změnu
- napomáhají konceptualizaci
- jsou snáze zapamatovatelné
- jsou projevem vašeho zájmu

Obohacení výuky se nemusí týkat jen obsahu, jednou z výhod online video kurzů je rozmanitost vyučujících. Svým videem mohou přispět zahraniční odborníci, vědci, kolegové z dalších škol apod. [34]

Nevýhody a omezení/bariéry

Ve studii šesti vlivů na studijní výsledky studentů se respondenti neshodli, že by podcasty měly nahradit přednášky. [38] Mezi bariéry studie uvádí neznalost podcastů, problémy s přístupem k souborům a jejich stahování a neporozumění významu podcastů pro výuku. [37] Petty radí učitelům, aby se vyvarovali technickým problémům včasným ověřením funkčnosti videí. Platilo to v dobách VHS kazet a stejně to platí dnes v době mnoha různých formátů a rozlišení videa. Např. přehrávání videa s vyšším datovým tokem a ve vysokém rozlišení může vyžadovat

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

rychlejší procesor, respektive procesor s více jádry a/nebo více operační paměti. Pro mnohé zastánce tradičních výukových metod je bariérou samotná tvorba výukových videí, která vyžaduje pokročilé multimediální schopnosti, ovládání kamery, střihu a volitelně animace. [34]

Petty také ukazuje konkrétní použití videa jako jedné z učebních metod na příkladu činností, které by napomohly při dosahování cíle „Vytvořit v žácích kladný postoj k bezpečnému sexu a seznámit je s touto problematikou.“ V této hodině by pro zdůraznění osobního rozměru přehrál video, na kterém oběť AIDS líčí svůj životní příběh. [34]

2.2. Dokumentární a historické filmy

Dějepis je pravděpodobně nejvhodnějším předmětem pro zapojení různých historických filmů a dokumentů. Mnohé filmy mohou pomoci studentům doplnit si souvislosti ohledně atmosféry dané doby, i když nezobrazují přímo autentické historické postavy (např. seriál ČT Zdivočelá země o situaci v poválečném Československu). V předmětu Český jazyk a literatura na SŠ mají velký význam filmy natočené podle literárních předloh. Např. pro osvěžení dějové linie některých knih z povinné četby před maturitní zkouškou, případně pro lepší pochopení obsahu za krátký časový úsek. V předmětu Vizuelní komunikace, vyučovaném na VŠE, jsou použity některé díly seriálu ČT „ZOOM“, které vysvětlují jednoduše a srozumitelně teoretické základy natáčení. Ustálené techniky práce s kamerou se s časem nemění, takže seriál z roku 2009 může bez problému nahradit některé části teoretického výkladu. [33]

2.3. Charakteristika televize a videa jako prostředku vzdělávání

Poznávací proces má dle Vaněčka z psychologického hlediska tyto komponenty – smyslové poznání, pozornost, rozumové poznání a paměť, přičemž odborníci zabývající se oblastí lidského poznávání přikládají největší důležitost prvnímu komponentu, tedy našim smyslům. Psychologové obecně označují smyslové poznání jako proces týkající se smyslových orgánů a receptorů, nervových drah a mozku. Již Aristoteles (384-322 př. n. l.) ve svých spisech zmiňuje existenci pěti smyslů: zraku, sluchu, hmatu, čichu a chuti, které nám společně s mozkem a nervovými systémy přináší neustálý proud informací o světě kolem nás. Poznávací proces žáka probíhá ve spojitosti smyslového vnímání, myšlenkových operací a aktivní činnosti žáka. Podle Kalhouse a Obsta je důležité uvědomit si spojitost všech složek poznávacího procesu a vidět smyslové vnímání jako dílčí součást celého poznávacího aktu. [18]

Pedagog může vhodným využitím televize a videa ve výuce úspěšně zapojit sluch i zrak do edukace a realizovat tak jeden ze základních didaktických principů – princip názornosti. Názorné představy vycházejí z názorného vnímání a vedou ve svých důsledcích k utváření abstraktních představ na úrovni vědomostí. Realizace názornosti ve výuce vede k rozvoji vnímání a pozorování důležitých při řešení problému a aplikaci poznatků v praxi. [18]

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

Stemplenski a Tomolin uvádí, že televize a video mohou být také efektivním prostředkem výuky z důvodu, že jsou blízké reálnému životu. S jejich pomocí lze přenést do vyučovacích hodin příběhy a zážitky jiných lidí nebo porovnávat kulturní odlišnosti různých národů. [22]

Podle Vacka hlavními přednostmi filmu, videa a televize ve vzdělání je umožnění zviditelnění dynamických jevů a pohybu, jevů mikroskopických nebo naopak velice rozměrných a jevů probíhajících v nepřístupném, vzdáleném či nebezpečném prostředí. [27] Hlavatý uvádí, že film, video a televizní pořady jsou zdrojem jasných představ a vnější oporou myšlenkových činností. Využití televize a videa ve vyučování může učiteli napomáhat k motivaci žáků, rozvoji znalostí a dovedností, stimulaci třídy k diskuzi, změně podmětových situací, propojování teorie a praxe, ověřování získaných poznatků a navozování problémových situací. [30] Podle Svobody jednou z předností využití televize a videa ve výuce je také to, že sledování televize a filmu patří k nejoblíbenějším volnočasovým aktivitám dětí a mladistvých. Film, video či televizní pořady dokáží své diváky nadchnout, a to platí i v případě, využije-li pedagog tento prostředek ve výuce. Je ovšem důležité, aby učitel dokázal video nebo televizní pořad vhodně vybrat. Volba televizního pořadu a videa může podléhat mnoha kritériím, kterými jsou např. věk publika, jeho schopnosti a vývojové zvláštnosti či obsahová složka videa, jeho délka (ta by měla být přiměřena věku žáka a náročnosti učiva), žánr, typ a mnoho dalších. K těmto kritériím samozřejmě patří i funkce, kterou má videomateriál ve výuce. [32]

Jak může být patrné z výše uvedených citací autorů zabývajících se využitím televize a videa v edukaci, tento prostředek výuky může mít ve výchovně vzdělávacím procesu mnoho funkcí. Podle Šimoníka však plní televize a video ve vyučování tyto základních funkce:

- **motivační:** za pomoci multimediální techniky, televize a videa lze žáky velmi snadno stimulovat pro další činnosti výuky, velmi motivační je také dle Šimoníka využití videa ve spojitosti s PC či interaktivní tabulí, jelikož klasický televizní okruh (televizor, DVD a videorekordér) může na žáka působit naopak spíše demotivačně
- **učební:** televizi a video může učitel využívat ve výuce za účelem výkladu obsahu učiva a k prezentaci nových poznatků; s pomocí těchto didaktických prostředků lze žákům nejen zprostředkovat jevy, které není možné vizuálně poznávat v prostředí učebny, ale i snadno realizovat princip názornosti
- **doplňkovou:** televize a video mohou doplnit základní učivo nebo být ilustrací učitelova výkladu
- **shrnující:** za pomoci televize a videa může učitel třídít informace nebo vytvořit celkový přehled k probrané látce
- **instrukční:** televize a video mohou dát žákům návod k určité činnosti, jednání nebo k řešení problémové situace. [25]

Jednou z dalších funkcí, kterou mohou mít televize a video je podle Míky funkce relaxační. Jsme si vědomi, že relaxační funkce není základní funkcí výchovně - vzdělávacího procesu, avšak

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

podle výsledků dotazníkového šetření jsou, v souvislosti s relaxací, televize a video ve výuce poměrně často využívány. Za pomoci televize a videa si mohou žáci, např. během přestávek a relaxačních chvil, odpočinout od učiva nebo po náročnějších činnostech spojených s výukou. Televize a video také mohou být pro učitele i žáka prostředkem zpětné vazby. Za pomoci videokamery lze monitorovat určitou činnost žáka ve výuce a vytvořený videomateriál může následně sloužit k rozboru chyb a vést k jejich odstranění. Chystá-li se učitel žáky a jejich činnost monitorovat (popřípadě ji uveřejnit např. na webu školy), je doporučováno předem upozornit rodiče a získat jejich písemný souhlas. [17]

Důvodů proč využívat video, film či televizní pořady jako prostředek výuky je mnoho – za pomoci audiovizuálních materiálů mohou učitelé své žáky motivovat, uvést do problematiky nebo stimulovat k diskuzi. Lze jimi také měnit podmětové situace ve výuce a přiblížit jimi jevy, které není možné pozorovat v prostředí třídy. Video, film či televizní pořady je také možné využít ve všech předmětech, fázích výuky i na všech úrovních výchovně vzdělávacího procesu. Ve výuce mohou mít tyto didaktické prostředky různé funkce i účel. Podle Kalhousa a Obsta je dobré si, i přes vynikající funkce této didaktické techniky, uvědomit, že je to stále člověk, kdo je vedoucím prvkem edukace a televize, video či film jsou výhradně prostředkem, a ne cílem výuky. [18] Za pomoci televize a videa lze naplňovat klíčové kompetence i jiné cíle výchovně-vzdělávacího procesu. Cílem výuky by však nemělo být samotné spuštění televizního pořadu či videa. Budiš uvádí, že využívání televize a videa jako prostředku výuky je poměrně vzácné. Tato skutečnost může být dle Budiše do jisté míry dána finanční náročností moderní techniky i tím, že televize a video jsou často považovány za nevhodný didaktický prostředek. [31]

2.4. Zásady využívání televize a videa jako vzdělávacího prostředku

Za pomoci televizních pořadů, videa a filmu učitel umožňuje a usnadňuje žáku dosáhnout výchovně - vzdělávacích cílů. Pro efektivní působení těchto prostředků výuky je však nutné vytvořit vhodné podmínky. Při využívání videa, filmu a televizních pořadů platí stejně jako v případě jiných prostředků výuky, že pouze po pečlivé přípravě, ve smyslu pečlivého výběru vhodného videomateriálu a jeho logického začlenění do hodiny, je možné mít zisk z jeho použití. Podle Šimoníka je nezbytné, aby výběr audiovizuálních materiálů do výuky vycházel především z přesně vymezeného výchovně - vzdělávacího cíle. Je nutné, aby si byl učitel vědom, za jakým účelem chce využívat videomateriál ve vyučovací hodině a čeho lze dosáhnout jeho využitím. [25] Při využití videa, filmu, či televizního pořadu ve výuce je třeba mít na paměti určité zásady, díky nimž je možné dosáhnout požadovaného efektu a vyvarovat se problémovým situacím. Mezi tyto zásady patří nejen zhlédnutí videa samotným učitelem nebo vyzkoušení a spuštění didaktické techniky těsně před vyučováním, ale také:

Aktivizace žáka - sledováním televize nebo videa ve výuce může docházet k tomu, že žák zaujímá pasivní postoj. Učitel může dosáhnout aktivizace žáka tak, že před samotným spuštěním videomateriálu upozorní na to, co je podstatné a charakteristické - čemu je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Na konci audiovizuálního materiálu by měla

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

následovat diskuse, rozprava a shrnutí učební pasáže. Díky těmto činnostem zpětné vazby může učitel zhodnotit efektivnost videopořadu. [21]

Přiměřená doba působení – v případě použití videa, filmu či televizních pořadů ve výuce je třeba si uvědomit, na jak dlouhou dobu dokáže žáky dostatečně zaujmout. Spuštění videomateriálu ve výuce by nemělo trvat celou vyučovací hodinu a jeho délka by měla být přiměřena věku žáka a náročnosti učiva. [24]

Nenechat obraz „mluvit za nás“ - dalším zásadním problémem spojeným s využíváním videa ve výuce je snaha nechat obraz, „aby to řekl za nás“. Takové užívání videa je neproduktivní a může vést k pasivitě žáka, sugesci, schematizaci nebo tendenci zjednodušovat a spojovat celou problematiku s jedním konkrétním obrazem. Je proto důležité, aby učitel byl při využívání videomateriálu ve výuce jakýmsi průvodcem a komentátorem. [32] Učitel může během videa využívat např. metodu play-stop tedy zastavení videa z důvodu doplnění informací či vysvětlení děje na obrazovce. Velké možnosti také v tomto směru nabízí interaktivní tabule, která přináší zcela nový způsob práce s videosoubory. Do spuštěného videa lze kreslit nebo zvýraznit pouze určitou část spuštěného obrazu. Video je možné i zcela zastavit a s pomocí popisovače upozornit na oblasti, kterým má žák věnovat svou pozornost. Pro podrobnější rozpracování videa lze zastavený obraz převést do režimu bílé tabule, kde může učitel doplnit komentář a poznámky. [20]

Sledovat aktuálnost didaktické techniky - žáci jsou obklopeni moderní technikou, kterou denně využívají. Z tohoto důvodu může klasický televizní okruh na žáka působit demotivačně a vést k pasivitě. Učitel může dosáhnout velké efektivity, využívá-li televizi a video ve spojitosti s moderní didaktickou technikou např. s osobním počítačem, interaktivní tabulí, PC Tabletem nebo mobilním telefonem. Samotné využívání didaktické techniky by však nemělo zastínit obsah video-materiálu. [25]

Sledovat aktuálnost videomateriálu - před využitím videomateriálu ve výuce je také důležité zajímat se o aktuálnost informací – i ověřený audiovizuální materiál může léty zestárnout a díky poznatkům vědy a techniky postrádat současný pohled na danou problematiku. Je proto vhodné stále hledat moderní (avšak vhodně didakticky zpracovaný) videomateriál. Vzdělávací filmy, pořady i videa staršího data opět mohou vést k pasivitě a demotivaci. [20]

3. Literatura

- [1] SMRČKOVÁ L. Média v práci učitele. Praha, 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova.
- [2] BUDÍŠ, J. Video ve škole : Některé zkušenosti s využíváním videotechniky ve škole. Brno, 1991. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- [3] FLEMING, E. Televizia vo výchove a vzdelávaní. Bratislava : SPN, 1965.
- [4] GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno : Paido, 2000 ISBN 80-85931-79-6.
- [5] HAPALA, D. Materiálne didaktické prostriedky vo výchove a vzdelávaní dospelých. Bratislava : OBZOR 1983.
- [6] MASOPUST, P. Televizní výuka. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1974.
- [7] McQUAIL, D. Úvod do teorie masové komunikace. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-714-0.
- [8] ŠEĎOVÁ, K. Média jako pedagogické téma. Pedagogika, 2004, roč. 54, č. 1, s. 19-33. ISSN 0031-3815.
- [9] PAVLŮ B. Televize a video jako vyučovací prostředek na 1. stupni ZŠ. Liberec, 2012. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.
- [10] BLAŽEK, B. Tváří v tvář obrazovce. vyd. 1. Praha: SLON, 1995. ISBN 80-85850-11-7.
- [11] DAMBORSKÁ, M., et al. Psychológia a základy výchovy. vyd. 1. Bratislava: Osveta, 1979. ISBN neuvedeno.
- [12] DĚTI A MÉDIA. Co je to vlastně dětský pořad [online]. [cit. 2011-06-25]. Dostupné z: <<http://www.detiamedia.cz/art/1393/co-je-to-vlastne-detsky-porad.html/>>
- [13] DĚTI A MÉDIA. Jak se účinně bránit negativním dopadům vysílání [online]. [cit. 2011-06-25]. Dostupné z: <<http://www.detiamedia.cz/art/1455/jak-ucinne-branit-negativnim-dopadum-vysilani.htm>>
- [14] DĚTI A MÉDIA. Kdo kontroluje obsah televizního vysílání [online]. [cit. 2011-06-25]. Dostupné z: <<http://www.detiamedia.cz/col/5/kdo-a-jak-kontroluje-obsah-vysilani.htm/>>
- [15] HELUS, Z. Dítě v osobnostním pojetí. vyd.1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-8880.
- [16] JIRÁK, J., MIČIENKA, M., et al. Rozumět médiím. vyd. 1. Praha: Partners Czech, 2006. ISBN 80-239-6762-2.

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

- [17] JIRÁK, J., WOLÁK, R. Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání. vyd. 1. Praha: Radioservis, 2007. ISBN 978-80-862212-58-6.
- [18] KALHOUS, Z., OBST, O. Školní didaktika. vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- [19] KOŤÁTKOVÁ, S. Hry v mateřské škole v teorii a praxi. vyd. 1. Praha: Grada Publishing a.s., 2005. ISBN 80-2470-852-3.
- [20] LEPIL, O. Teorie a praxe tvorby výukových materiálů. vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7.
- [21] MAŇÁK, J. Nárys didaktiky. vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3123-9.
- [22] STEMPLENSKI, S., TOMALIN, B. Video in Action. University Press: Cambridge, 1990, ISBN 0-13-945619-6.
- [23] SUCHÝ, A. Mediální zlo – mýty a realita. vyd. 1. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.
- [24] SVOBODA, Z., et al. Média v kontextu vzdělávání. vyd. 1. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-87474-28-0.
- [25] ŠIMONÍK, O. Úvod do didaktiky základní školy. nevedeno. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0.
- [26] ÚIV. Evropská média a weby v české škole. vyd. 1. Praha: TAURIS, 2004. ISBN 80 - 211-0468-6.
- [27] VACEK, J. Didaktická technika. vyd. 1. Liberec: Technická univerzita, 1998. ISBN 80-7083-304-1.
- [28] VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN. 80-246-0956-8.
- [29] VLASTNÍK, J. 2005. Televizní násilí a zákon. vyd.1. Olomouc: Votobia, 2005. ISBN 80-7220-245-6.
- [30] HLAVATÝ, J. Didaktické prostředky učitele. vyd. 1. Praha: Vysoká škola chemicko-ekonomická v Praze, 2002. ISBN 80-7080-479-3.
- [31] BUDIŠ, J. Video ve škole: některé zkušenosti s využíváním videotechniky ve výuce. Brno: Masarykova univerzita, 1991. ISBN 80-210-0382-0.
- [32] STEMPLENSKI, S., TOMALIN, B. Video in Action. University Press: Cambridge, 1990, ISBN 0-13-945619-6.

Analýza možnosti využití videa pro výchovu, vzdělávání a motivaci dětí

- [33] EICHENMANN F. Využití on-line videa ve vzdělávání. Praha, 2015. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.
- [34] PETTY, Geoffrey. Moderní vyučování. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4.
- [35] O'BANNON, Blanche, LUBKE, Jennifer, BEARD, Jeffrey, BRITT, Virginia. Using podcasts to replace lecture: Effects on student achievement. In: Computers & Education [online]. 2011 [cit.2014-10-25]. Dostupné z: databáze ACM Digital Library.
- [36] GATES, Bill. Učitelé potřebují opravdovou zpětnou vazbu [online]. 2013 [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: https://www.ted.com/talks/bill_gates_teachers_need_real_feedback?language=cs
- [37] YOUTUBE. Education channels: Top strategies. In: YouTube Creator Academy: Strengthen your
- [38] YouTube skills with free online lessons [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <https://creatoracademy.withgoogle.com/page/lesson/education-channels#yt-creatorsstrategies-1>